

взагалі не знайти роботи науковців, які мають широкий спектр публікацій тощо. Тобто на певному етапі саме автор або особа, яка перевіряє, повинні виконати рецензування. Значний негативний вплив це мало на навчальну діяльність, адже тепер до роботи викладачів додалась ще й функція перевірки на залученість ШІ в розробках здобувачів освіти. Одночасно за умов раціонального використання ШІ та з дотриманням принципів академічної доброчесності ресурс може бути використаний у багатьох напрямках наукової та навчальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Доценко І. О. Академічна доброчесність у системі забезпечення якості вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. № 32. С. 31–42. URL: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/259218>
2. Зайченко О. Ю., Зайченко Ю. П. Методи штучного інтелекту як ефективний інструмент з виявлення плагіату. *Академічна доброчесність: виклики сучасності* : зб. наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 22.03–30.04.2021). Варшава, 2021. С. 60–66.
3. Ульянова Г. О., Бааджи Н. П. Академічна доброчесність як основа академічного успіху. *Правова позиція*. 2022. № 4(37). С. 98–103. URL: <https://www.legalposition.umsf.in.ua/archive/2022/4/18.pdf>
4. Шаров С. В. Сучасний стан розвитку штучного інтелекту та напрямки його використання. *Українські студії в європейському контексті*. 2021. № 6. С. 136–144. URL: http://obrii.org.ua/usec/storage/conference/zb_vol6_2023.pdf#page=137

Ярошевська Т. В.

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільно-
правових дисциплін
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС

Воєнні конфлікти у ХХІ ст. мають свої особливості. Зумовлені вони поступовим скороченням кількості особового складу і тим, що на озброєння армій провідних країн світу, зокрема й України, головним знаряддям поступово стають технології з використанням штучного інтелекту. Бо технології на основі штучного інтелекту можуть працювати в суворих умовах, доступ до яких може бути небезпечним або важким для людини.

Технології штучного інтелекту стрімко розвиваються і їх потенціал застосування в умовах війни розширюється. Наразі лідерами у сфері військового застосування штучного інтелекту є США та Китай. А українські науковці та розробники у сфері штучного інтелекту орієнтуються на західні

країни, передусім – на США.

Штучний інтелект може використовуватися для надання значних переваг військовим силам. Наприклад, системи на основі штучного інтелекту можуть обробляти й аналізувати великі обсяги даних у режимі реального часу, що сприяє швидкому та ефективному ухваленню рішень на полі бою. Бо технології зі штучним інтелектом здатні збирати та обробляти дані з безлічі джерел, допомагають військовим ухвалювати стратегічні рішення. Алгоритми можуть швидко та ефективно вивчати різні сценарії розвитку подій та рекомендувати оптимальні дії навіть у критичних ситуаціях.

Системи на основі штучного інтелекту можуть допомогти зменшити ризик втрат, замінюючи військових у небезпечних ситуаціях, таких як розвідувальні місії чи знешкодження мін. У бойових умовах наші воїни залучають системи комп'ютерного зору, щоб виявляти та розпізнавати об'єкти. Алгоритми можуть ідентифікувати супротивників, знайти їх вразливі місця та передбачити поведінку. Пристрої на базі штучного інтелекту здатні за командою оператора ліквідувати ворожий об'єкт після виявлення.

Також технології з використанням штучного інтелекту можуть надавати детальну стратегічну інформацію про цілі, надаючи особі, яка ухвалює рішення, дорожню карту для застосування високоточної зброї в найбільш вразливих точках логістичного ланцюга противника, контролювати та знищувати ворожі дрони, що дозволить нашим бійцям ще більше виснажити російські запаси бронетехніки та змушують витратити критично важливі ракети протиповітряної оборони.

Штучний інтелект можна використовувати для проведення кібератак. Здатність зламувати кібермережі противника матиме вирішальне значення, адже в основі проведення сучасних бойових операцій, розвідки та логістики є саме Інтернет. Транспортування боєприпасів, озброєння та товарів є життєво важливим для успіху військових операцій. Броньовані робото автомобілі без участі людини можуть перевозити об'єкти, визначаючи оптимальні маршрути в поточних умовах та збирати потрібну інформацію у процесі переміщення.

За допомогою технології з використанням штучного інтелекту можна підготовлювати військових до виконання завдань. Зокрема, штучний інтелект може стати важливим інструментом в інформаційній та психологічній війні та бути корисним в оборонній і тилівій діяльності, бо за допомогою штучного інтелекту можна аналізувати схеми технічного обслуговування [1]. Крім того, штучний інтелект може поліпшити ситуаційну обізнаність, аналізуючи та обробляючи дані з різних джерел та датчиків, включно супутники та наземні датчики чи дрони.

Також наразі штучний інтелект допомагає отримувати необхідні розвіддані із радіомовлення росіян, що дає змогу експертам створювати, налаштовувати та розгортати моделі штучного інтелекту, які допомагають їм швидко обробляти величезні обсяги даних з радіомовлень ворога.

Штучний інтелект активно застосовується і в навчанні. Система може

спостерігати за тим, як людина сприймає інформацію та адаптує під неї матеріал, щоб навчання було ефективнішим. Провідні армії світу не нехтують такою можливістю і використовують штучний інтелект для тактичної підготовки своїх військових.

Також важливо і те, що у післявоєнний час штучний інтелект в Україні матиме прикладне застосування в багатьох сферах, де потрібен аналіз інформації. Оскільки у післявоєнний час штучний інтелект зможе допомагати в опрацюванні величезних обсягів інформації для відновлення, адже кількість зруйнованої інфраструктури в Україні – шалена, як і кількість замінованих територій. За наявності зібраних даних за допомогою штучного інтелекту можна буде попередньо оглянути заміновану територію, щоб була можливість спланувати роботу саперів.

В Україні у післявоєнний час технології будуть спрямовані на реабілітацію та відновлення. За допомогою штучного інтелекту наша держава може розвивати свій оборонний сектор. Ще один з потенційних варіантів застосування штучного інтелекту – допомога у післявоєнній реабілітації людей з психологічними травмами.

Також штучний інтелект допоможе слідчим Генеральної прокуратури України обробити величезну кількість даних, які стосуються воєнних злочинів, що скоїли російські окупанти. Наявні докази стануть основою для кримінальних справ щодо військової агресії росії та геноциду українського народу [2].

Проте використання штучного інтелекту у військовій справі має як переваги, так і недоліки. Технології на основі штучного інтелекту можуть надати військовим силам значні переваги, обробляючи та аналізуючи великі обсяги даних у режимі реального часу, зменшуючи ризик втрат і поліпшуючи обізнаність про ситуацію. Військове застосування штучного інтелекту охоплює спостереження та різні види розвідки, гуманітарну допомогу, ліквідацію наслідків стихійних лих, логістику тощо.

Однак можна погодитися з авторами [3], що розробка повністю автономних систем озброєнь підіймає важливі етичні питання щодо делегування машинам ухвалення летальних рішень, а також занепокоєння щодо відповідальності та впливу на військовий персонал. Крім того, є занепокоєння щодо можливого неправильного використання або несправності технологій з використанням штучного інтелекту в умовах війни, що може призвести до непередбачуваних наслідків і шкоди цивільним особам. Тому важливо, щоб під час розробки технологій з використанням штучного інтелекту у військових умовах враховувалися такі етичні принципи, як захист цивільних осіб та повага до людської гідності.

Список використаних джерел:

1. Як штучний інтелект допомагає в сучасних війнах: чи зможе він замінити військових на фронті. URL: <https://weukraine.tv/top/yak-shtuchnyj-intelekt-dopomagaye-v-suchasnyh-vijnah-chy-zmozhe-vin-zaminyty-vijskovyh-na-fronti> (дата звернення: 06.11.2023).

2. Як штучний інтелект допомагає ЗСУ громити ворога. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/12/07/96818537> (дата звернення: 06.11.2023).

3. Іванов Д. А., Єфіменко А. А., Воротніков В. В. Аналіз впливу штучного інтелекту на військову сферу. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/7.pdf> (дата звернення: 06.11.2023).

Yaroshenko O. M.

Doctor of Law,

Professor of Labor Law Department

Vice-rector for educational
and methodological work

*(Yaroslav Mudryi National
Law University)*

THE TRAUMA OF WAR: IMPLICATION FOR FUTURE GENERATIONS IN UKRAINE

The war in Ukraine, which began as an armed conflict in 2014 and escalated to full-scale warfare in 2022, is the largest military conflict within Europe since the World War II. Many civilians were killed, and millions fled their homes, moving to more remote regions of Ukraine or leaving the country altogether.

War has an impact on the minds of both military and civilians, causing significant changes in the subsequent psycho-emotional background. The intense impact of stressors on the human psyche, their traumatic nature and their duration can change the way people function, which further reduces the effectiveness of life in peacetime. During the war, civilians become victims of atrocities, organised violence, loss of family ties, relatives, and the usual circle of friends, and face forced displacement, which especially affects the development of younger generations, children and adolescents and plays a significant role in the physical, social, emotional, and cognitive stages of their development. War trauma leads to disorders that have been introduced as a separate category in the Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, which indicates the impact of stressful events. Post-traumatic stress disorder (PTSD) was one of the first to be recognised as related to trauma.

The war's effect on people's psyche can be evident many years after the conflict ends. Examples of long-term consequences: mental health (war survivors may continue to suffer from mental illnesses such as PTSD and depression even decades after the end of the conflict, which can lead to social isolation and reduced quality of life); physical health (people may suffer from trauma, injuries, illnesses sustained during the war, and chronic diseases associated with long-term stress and unhealthy living conditions); economy (economic recovery can take decades and in many cases may never return to its previous state, leading to increased